

จริยธรรมในสังคมไทย

ระวี ภาวิไล

๒

- ๑ จริยธรรมข้อแรกคือรู้จักโลกที่ตนอยู่
โลกแห่งเวหากว้างลึก
โลกที่มนุษย์อยู่แคบและจำกัด
หลายสิ่งอย่างมีจำกัด
- ๑ โลกนี้เปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง
วันนี้ไม่เหมือนเมื่อวาน
และพรุ่งนี้.... พรุ่งนี้!
ใครบ้างทำนายได้ ?
- ๑ โลกนี้คือมนุษย์ สัตว์ พืช และแร่
แตกต่างกัน แต่ไม่แยกจากกัน
การทำลายล้างกัน คือทำลายตัวเองด้วย
ทศวรรษนี้ผลาญป่า-ทศวรรษหน้าอดน้ำ
- ๑ ในโลกมีหลักการแห่งเหตุผล
ผู้ใดหวาน เขาย่อมเก็บเกี่ยว
แต่ผลที่เก็บเป็นอย่างไร
บ้างจยและเงื่อนไขกำหนดคนนั้นมีมาก
- ๑ และในโลกก็มีหลักการเหนือเหตุผล
จึงไกลกว่าจะรู้ด้วยตรรกะตรง
อาจประจักษ์ได้เมื่อ นิ่ง.... เงียบ
และฟังพินิจในความสงบ
- ๑ เมื่อรู้จักโลกแล้วย่อมรักโลก
ไม่เป็นศัตรูต่อโลก ไม่ทำลายโลก
มดเล็กสักตัว ดอกหญ้าดอกเดียว
ย่อมไม่ปรารถนาขยทง

- ๑
- ๐ ชีวิต คือ การมีตน และมีโลก
การสัมพันธ์กัน
จริยธรรม เป็นหลักกำหนดว่า
ตนมุ่งอะไรในโลก
และตนพึงปฏิบัติอย่างไร
 - ๐ จริยธรรม เป็นอย่างไร
จึงยุติว่า
ตน คืออะไร
โลก คืออะไร
ตน สัมพันธ์กับโลกอย่างไร
และอะไรมีคุณค่าสูงสุดที่พึงปรารถนา
 - ๐ เมื่อเห็นตนเป็นรูปร่าง
และเห็นโลกเป็นเพียงวัตถุ
จริยธรรมเป็นแบบหนึ่ง
 - ๐ เมื่อเห็นตนเป็นจิต
และเห็นโลกเป็นนาม
จริยธรรมก็เป็นอีกอย่าง
 - ๐ ถ้าเห็นตนเป็นทั้งกายและจิต
และเห็นโลกเป็นทั้งรูปและนาม
รวมทั้งสองนอกเหนือสถานะ
จริยธรรมก็กว้างขวาง
 - ๐ เมื่อไม่เห็นตัวตน
และเห็นโลกอนันต์และนิรันดร์
จริยธรรมก็เป็นอนันต์และนิรันดร์

๑๐ แสงแดด สายลม ฟ้าเขียว และเมฆขาว
 ทุ่งนา ฟ้าไม้ ขุนเขา ลำธาร
 นก กา แมลงสัตว์ในป่า สัตว์เลี้ยง
 แม่น้ำ ทะเล มหาสมุทร และฟากฟ้า
 ประกายดาว
 ชาวเขา ชาวป่า ชวนา ชาวไร่ ชาวเมือง
 ชาวสลัม
 ดึกแถว ร้านค้า บ้านจัดสรร คฤหาสน์
 เฟิงชุกนอน
 รถเก๋ง รถเมย์ รถเครื่อง รถเข็นขายกาแฟ
 ควั่นไฟ ควั่นรถเมย์ ควั่นขาว ควั่นดำ
 ปล่องไฟโรงงาน ปล่องไฟวัด และควั่น
 ฯลฯ
 สิ่ง
 นกโลก ที่จะต้องรู้จัก
 สิ่ง
 เพื่อจะได้รัก

๓

๑๑ เรารู้จักโลกนี้ด้วยตา หู จมูก ลิ้น และ
 สัมผัส
 ไม่มีตา จะรู้ว่ามีดาวเดือนหรือ
 แต่ถ้าตาตาย ดาวเดือนก็เลื่อนพราว
 โลกนี้เรารู้ผ่านอวัยวะแห่งกาย
 และรู้ด้วยใจ
 ดังนั้น
 “โลก คือ ภายยาวาหนาคับที่มีใจครอง
 สิ่ง”
 น

และการที่จะรู้จักเข้าใจโลก
ก็ควรจักและเข้าใจตนเอง
นี่คือ จริยธรรมข้อที่สอง

- ๑๖ รู้จักตนคือรู้จักและรู้ทันความคิด
รู้ชัดว่าคิดอย่างไร
อะไรทำให้คิดอย่างนั้น
รู้ชัดว่ารู้สึกอย่างไร
อะไรทำให้รู้สึกอย่างนั้น
และรู้ชัดด้วยว่า
นี่คืออยู่อย่างไร

- ๑๗ นอน นิ่ง ยืน เดิน
ขยับ ก้าว ย่าง วิ่ง สดุด ล้ม หยุด ฯ
กระหาย หิว ดื่ม กิน เกี้ยว
เย็น ร้อน อุ่น หนาว สบาย ฯ
อยาก ไกร โกรธ เกลียด หลง นิ่ง
ทุกข์ สุข เฉย ฯ
รัก สละ วาง เพ่ง เพียร

- ๑๘ สงัด สงบ ฯลฯ
พึงมีสติรู้ชัด รู้ออบ และรู้แจ้ง ทุกขณะ
นี่คือ ทางแห่งความรู้ตนเอง
และรู้โลก

๔

- ๑ จริยธรรมข้อสาม
พึงทำหน้าที่
รู้
ละ
แจ้ง
เจริญ

๕

- ๑ ทางน้ำพุแห่งจริยธรรมของไทย
แต่โบราณกาล
คือการมีสติ พึ่งพิจารณาโลกและชีวิต
ไม่หยุดหย่อน
เพื่อเห็น ความเปลี่ยนแปลงปรวนแปร
ตามหลักการแห่งเหตุผล
เพื่อเห็นทุกข์ และความดับทุกข์โดยดับ
ทุกข์เหตุ
และเพื่อประจักษ์ชัดแจ้ง
ความไร้แก่นสารเป็นตัวเป็นตนของชีวิต

- ๑ กล่าวโดยย่อ
พึงมีสติและความรู้รอบ
พิจารณา
อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา
ในทุกขณะชีวิต
และในโลก

๑ เมื่อเห็นอนิจจัง
 ย่อมรู้ทันโลก
 เข้าใจความเปลี่ยนแปลงปรวนแปร
 ย่อมไม่เฝ้าหวัดห่วงเป็นทาสตร้อย
 ไม่โลภ—อยากเสวย อยากได้ หิวไม่รู้ร้อน
 ก็ไม่อยู่อย่างเปรต
 ย่อมสันโดษ ยินดีในชีวิตเรียบง่าย
 ย่อมอดกลั้นต่อ หนาว ร้อน เป็นต้น ๆ
 ไม่ยึดมั่นถือมั่น ไม่ยอมติด
 ไม่หวาดหวั่น สั่นกลัว สดุ้งผวา
 และเว้นประทุษร้ายเบียดเบียนทรัพย์สิน
 ผู้
 ละความเคืองขัด แค้นใจ โทษโชคชะตา
 ย่อมมุ่งเข้าสู่ชีวิตสงบสงัด
 มีปกติเป็นจริยธรรม

๑ เมื่อเห็นและเข้าใจทุกข์
 รู้เหตุของทุกข์
 ย่อมเจริญมรรคเพื่อแจ้งชัดความดับทุกข์
 นั้นได้
 โดยดับที่เหตุ

๑ ในการพิจารณาทุกข์อันปรากฏในขณะ
 ชีวิต
 รับรู้ทุกข์ในสรรพชีพ
 ย่อมตระหนักความร่วมทุกข์ร่วมสุขของ
 สรรพสัตว์

เกิดเมตตา กรุณา มุทิตา
 ละเว้นการเบียดเบียน ประทุษร้าย ชีวิต
 ทั้งหลาย
 เพราะ รัก สงสาร ยินดีในสุขสำเร็จของ
 ผู้อื่น
 เล็ก อจนา ริษยา แข่งดี
 เห็นใจ ไม่โกรธ เกลียด แก่น ฆ่า
 ไม่สร้างนรกบนโลก เพื่อยุติเอง

- ๑๐ สิ่งไม่เที่ยง ทนอยู่สภาพเดิมไม่ได้
 เป็นทุกข์ เป็นเหตุแห่งทุกข์
 ย่อมไร้แก่นสาร สาระ
 ไม่มีตัว ไม่มีตน
 พิจารณาเช่นนั้น
 คือพิจารณาอนัตตา
 เห็นเช่นนั้น
 คือ เห็นอนัตตา

- ๑๑ รุ้อยู่อย่างนี้
 ย่อมละความยึดมั่นถือมั่น
 ในตัวในตน
 กล่าวคือจะทุกข์

- ๑๒ ผู้มีสติพิจารณาอนัตตาอยู่สม่ำเสมอ
 ย่อมไม่หลงบำเรอตน เห็นแก่ตน
 ย่อมไม่มีนเมา ทำลายตน
 ไม่ปรารถนาครอบครองสิ่งใดในโลก

ไม่รู้กรณ เบียดเบียน ข่มเหง
 ย่อมอยู่ด้วยความจริง
 ทว่า
 “ธรรมทั้งปวง เป็นอนัตตา”

- ๑ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา
 กนทางอบาย
 ทำลายปรตที่ไม่รู้อุ่ม
 ประหารอสุรกายที่หวาดหวั่น พรันกลัว
 ดับนรกที่ร้อนพลุ่ง
 ขจัดมัจฉมนซึ่งมกายของเดรัจฉาน
 สื่อนำผ่านสุคติภูมิ
 สุขีวัต สะอาด สว่าง สงบ เย็น
 อิ่มเปี่ยม เปรม เกษม
 (ไร้ปัญหาจริยธรรม)